

Reactie op internetconsultatie 'Onderwijs op een andere locatie dan school'

door Saskia Idink, thuisonderwijsouder van twee dochters (5 en 11 jaar) en werkzaam als onderwijskundige en docent bij ROC Midden Nederland

Bij deze reageer ik op de twee vragen die betrekking hebben op thuisonderwijs.

Vraag 4 van 5:

Voorgesteld wordt dat kinderen via het volgen van thuisonderwijs aan de leerplicht kunnen voldoen indien het thuisonderwijs aan minimum kwaliteitsnormen voldoet waarop de onderwijsinspectie toezicht houdt. Welke effecten verwacht u van dit voorstel? Is dit voorstel voor u in de rol van ouder, leraar of onderwijsbestuurder werkbaar? Zo nee, waarom niet? Kleven er volgens u risico's aan de voorgestelde maatregelen? Zo ja, welke?

Het is een goede ontwikkeling om thuisonderwijs in de wet op te nemen als een volwaardige onderwijsvorm naast vele andere onderwijsvormen. Thuisonderwijs is een prachtige onderwijsvorm waarbij kinderen de mogelijkheid krijgen in hun eigen tempo en op hun eigen manier leren. Ouders kunnen hun kinderen onderwijs op maat geven. Ze kunnen vrijwel direct inspelen op onderwijsbehoeften van de kinderen, omdat ze de verantwoordelijkheid hebben voor slechts enkele kinderen. Ook is er veel onderwijsmateriaal online beschikbaar en kan veel informatie snel gezocht en gevonden worden.

Ik begrijp dat als thuisonderwijs als volwaardige onderwijsvorm in de wet wordt opgenomen er de behoefte ontstaat dit te willen controleren, hoewel dit overbodig is omdat mijn ervaring is dat thuisonderwijzers zeer consciëntieus zijn in het verzorgen van hun onderwijs. Als er dan een vorm van toezicht ontstaat, lijkt het me van groot belang dat dit aansluit bij deze specifieke onderwijsvorm. De controlerende instantie (onderwijsinspectie) zal zich dus terdege moeten gaan verdiepen in wat thuisonderwijs is en waarin het zich onderscheidt van andere onderwijsvormen. Wat thuisonderwijs uniek maakt, is dat het individueel onderwijs is. Onderwijsplannen die gemaakt worden, worden gemaakt voor individuele kinderen. Dit is niet vergelijkbaar met leerplannen die gemaakt worden op regulier onderwijs omdat dat aanbodgericht is, gericht op het gemiddelde groepsniveau met eventueel herhaling, verrijking en verdieping. Het onderwijsplan dat ontwikkeld wordt voor een kind dat thuisonderwijs krijgt, is altijd een uniek plan, omdat dit volledig wordt afgestemd op wat het kind nodig heeft. In sommige gevallen zal dit aansluiten op het niveau van de groep waarin het kind qua leeftijd zit, maar in andere gevallen zal dit afwijken omdat elk kind en elke ontwikkeling uniek is. Dit is natuurlijk ook zo met kinderen die op scholen zitten, maar daar worden geen plannen op individueel niveau gemaakt maar voor een hele klas (behalve dan in het kader van leerlingen die te maken krijgen met de Wet op passend onderwijs). Dat betekent dat gemiddeld genomen de kinderen dan wel voldoen aan een bepaald groepsniveau maar dat ook op scholen grote individuele verschillen zijn. Bij het beoordelen van thuisonderwijsplannen moet daar terdege rekening mee worden gehouden. Een kind kan bijvoorbeeld op 10-jarige leeftijd voor rekenen het niveau hebben van groep 6 en voor taal het niveau van groep 8. Als je dit per kind gedetailleerd op niveau van kerndoelen gaat omschrijven loop je het risico dat je teveel nadruk gaat leggen op de kerndoelen die nog niet 'op het juiste niveau' zijn waardoor je juist de ontwikkeling van het kind belemmert. Het focussen op wat nog niet goed gaat, belemmert motivatie en uiteindelijk ook de prestaties.

Het direct koppelen van leerdoelen in het onderwijsplan aan de door de overheid opgestelde kerndoelen heeft dus het risico in zich dat **niet** de specifieke ontwikkeling van het kind centraal

wordt gesteld, maar of het kind wel voldoet aan het gemiddelde. Zoals eerder beschreven wordt op deze manier ook niet gekeken naar individuele kinderen in het basisonderwijs.

Dit sluit aan bij mijn bezwaar tegen een verplichte eindtoets PO. Allereerst vraag ik mij af wat hiervan het doel is. In het reguliere basisonderwijs heeft dit twee doelen. Enerzijds om het niveau voor doorstroom naar VO mede te bepalen, anderzijds worden toetsresultaten gebruikt of de school voldoet aan bepaalde normen. Een toets PO heeft wellicht alleen nut als een kind na verloop van tijd over wil stappen naar het reguliere VO. Als een kind ook het voortgezet onderwijs thuis volgt, heeft een eindtoets weinig nut. Het is slechts een momentopname en geeft een weergave van het niveau op bepaalde vakgebieden. Het meet niet altijd de echte kennis en vaardigheden van het kind, zeker niet als dit vaardigheden betreft die niet passen in de getoetste onderdelen. De ontwikkeling van een kind kan op allerlei manier gevolgd worden, bijvoorbeeld door een portfolio of leerlingvolgsysteem dat aansluit bij het gevolgde thuisonderwijs. Ik zou er voor pleiten dat de toets niet verplicht wordt, maar hooguit een optie is naast andere opties. De tweede reden om een toets af te nemen (of een school voldoet aan bepaalde kwaliteitsnormen) is niet van toepassing op thuisonderwijs. Omdat thuisonderwijs altijd individueel onderwijs is, kan uit een individueel afgenomen toets geen conclusie getrokken worden over de kwaliteit van het thuisonderwijs, omdat moeilijk te achterhalen is in welke mate de toetsresultaten van het kind het gevolg zijn van de kwaliteit van het ontvangen thuisonderwijs en/of de capaciteiten van het kind.

Thuisonderwijs is niet altijd onderwijs thuis. Eigenlijk noem ik het liever leef-onderwijs. Overal waar onze kinderen zijn, zijn zij aan het leren. Dit kan thuis zijn aan de keukentafel, maar ook bij de scouting, de schilderles, in de supermarkt en zeker ook op vakantie. Bij thuisonderwijs kun je onderwijstijd niet goed definiëren omdat kinderen nu eenmaal altijd aan het leren zijn. Het geeft dus een behoorlijke beperking om een regel om te nemen dat onderwijs in Nederland moet worden gegeven. Een periode in het buitenland kan erg verrijkend zijn voor de ontwikkeling van het kind. Met de digitale mogelijkheden is het ook mogelijk om in het buitenland (deels) hetzelfde onderwijs te blijven volgens als thuis. Dat de voertaal van het thuisonderwijs in het Nederlands moet is ook een te grote beperking. Dit zal voor expats thuisonderwijs vrijwel onmogelijk maken. Tweetalig onderwijs kan ook een grote meerwaarde hebben, als bijvoorbeeld één van de ouders Nederlands is en de ander uit het buitenland komt. En hoe zit het met bijvoorbeeld met het volgen van internationale programma's? Dat wordt veelal in het Engels gegeven. Dat het kind de Nederlandse taal goed leert beheersen kan op meerdere manieren bereikt worden. De regel dat de voertaal Nederlands is zou wellicht vervangen kunnen worden doordat gesteld wordt dat de ontwikkeling van de Nederlandse taal voldoende aan bod moet komen in het thuisonderwijs (waarbij een uitzondering gemaakt kan worden voor expats die maximaal een jaar in Nederland verblijven).

Huisbezoeken door de Onderwijsinspectie lijken mij zeer onwenselijk, zeker als deze onaangekondigd zijn. Zoals al eerder vermeld vindt onderwijs thuis niet alleen thuis maar ook op andere plekken plaats. De Onderwijsinspectie bezoekt weliswaar scholen maar kijkt hier niet naar het onderwijs op het niveau van het individuele kind. Het is een inbreuk op de privacy van het gezinsleven als de overheid bij het gezin thuis komt. Als het niet voldoende lijkt om alleen een onderwijsplan te controleren zou een gezin ervoor moeten kunnen kiezen op een andere locatie af te spreken om in gesprek te gaan over het thuisonderwijs. Het is niet nodig dat dit op de thuislocatie plaatsvindt.

Vraag 5 van 5

Hoe zou een thuisonderwijzer zijn pedagogisch-didactische bekwaamheid kunnen aantonen? Kunt u dit toelichten.

Allereerst is het onnodig dat degene die thuisonderwijs geeft een hbo-diploma heeft. Doordat het onderwijs op individueel niveau plaatsvindt, is het vooral van belang dat de ouder een goede coach/begeleider is, goed kan luisteren naar het kind en kan inspelen op zijn/haar onderwijsbehoeften. Dit toon je niet aan door een willekeurig hbo-diploma. Ik stel voor dat ouders zelf aangeven hoe zij hun pedagogisch-didactische bekwaamheid willen ontwikkelen. Ouders kunnen dit individueel doen, door zich bijvoorbeeld te verdiepen in allerlei thuisonderwijsmethoden (via een case study op internet), maar ze kunnen ook cursussen en workshops volgen of met andere ouders een intervisiegroep opzetten. Het is van belang dat de ouders zelf een goed beeld van hun bekwaamheid hebben en dit kunnen beschrijven. Als zij zelf hun eigen ontwikkeling en vaardigheden in beeld brengen, kan hen dit ook helpen in het in beeld brengen van de ontwikkeling en vaardigheden van hun kinderen.

Renkum, 29 januari 2017